

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра методології та методів соціологічних досліджень

Розробник(и):

Ковальська Є.В., к.с.н., асистент кафедри методології та методів соціологічних досліджень

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри методології та методів соціологічних досліджень

(підпис) (Сидоров М.В.-С.)
(прізвище та ініціали)

Протокол № 21 від «28» 08 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Методи експертних оцінок

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	20 <u>20</u> /20 <u>21</u>
Семестр	8
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: ас. Ковальська Є.В.

Пролонговано: на 2021/2021 н.р. (підпис, ПІБ, дата)

на 2022/2023 н.р. (підпис, ПІБ, дата)

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «28» серпня 2020 року №1

Голова науково-методичної комісії (підпис) Червінська Т.Г.

КИЇВ – 2020

1. Мета дисципліни – ознайомлення студентів з методологічними та гносеологічними основами методів експертних оцінок в соціології як інструменту вивчення соціальної реальності з метою подальшого використання результатів дослідження в практиці соціального управління.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

- Успішне опанування дисципліни «Проектування соціологічного дослідження», «Методи аналізу соціологічних даних»,
- Знання теоретичних основ методології проведення соціологічних досліджень

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна «Методи експертних оцінок» є дисципліною вільного вибору студентів у фаховій підготовці студентів за освітньою програмою «Соціологія» (Вибір з переліку (Перелік 5)). В рамках дисципліни основна увага приділяється методологічним та гносеологічним основам методів експертних оцінок в соціології як інструменту вивчення соціальної реальності з метою подальшого використання результатів дослідження в практиці соціального управління.

4. Завдання (навчальні цілі):

- формування у студентів знань щодо сутності методів експертних оцінок в соціології;
- розуміння методологічних та гносеологічних основ методів експертних оцінок в соціології;
- засвоєння основ організації, проведення та аналізу результатів дослідження на основі методів експертних оцінок;
- розвиток практичних здібностей студентів щодо організації, проведення та аналізу результатів дослідження на основі методів експертних оцінок.

Це спрямовано на формування компетентностей:

- СК12. Вміння використовувати сучасні технології проведення досліджень, збору та аналізу соціальних даних;
- СК13. Здатність використовувати понятійний апарат та методологічний інструментарій соціології для дослідження комунікаційних процесів та здійснювати різноманітні аналізи комунікативних практик

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та порогові критерії оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
1.1	Знання сутності, гносеологічних та методологічних основ дослідження методами експертних оцінок	Лекція, семінар, самостійна робота	програма соціологічного дослідження та опитувальник	15
1.2	Розуміння науково-теоретичних та соціально-практичних витоків методів експертних оцінок	Лекція, семінар, самостійна робота	тест	15
2.1	Вдосконалення навичок шкалювання, здійснення та оцінка результату застосування методу парних порівнянь, розподілу рангів та балів.	Лекція, семінар, самостійна робота	тест з відкритими відповідями, практичні завдання	30
2.2	Опанування навичками розробки методичних документів для забезпечення дослідження методами експертних оцінок	Лекція, семінар, самостійна робота	виділення індикаторів, побудова шкал вимірювання	20
3.1	Демонструвати вміння організувати та забезпечувати підтримку комунікації в процесі виконання групових завдань	Лекція, семінар, робота в групах, презентація проекту	шкалювання, розробка інтегральних показників в групах	10
4.1	Вміти інтерпретувати результати дослідження методами експертних оцінок, оцінювати якість отриманого результату	Лекція, семінар, самостійна робота, презентація результату	практичні завдання, підготовка презентації застосування індексу	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
Програмні результати навчання (назва)						
PH01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	+	+	+	+		
PH07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.			+	+	+	+
PH10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.			+	+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання студентів:

- виконання теоретичних завдань під час семінарського заняття PH 1.1, PH 1.2, PH 2.1, PH 2.2, PH 4.1 - **max 30/ min 18 балів**
- практичне застосування методу парних порівнянь, ранжування, присудження балів твердженням PH2.1, PH 2.2 - **max 30/ min 18 балів**
- розробка, застосування і презентація проекту дослідження PH 3.1, PH 4.1 - **max 40/ min 24 балів**

- підсумкове оцінювання - *залік*

7.2 Організація оцінювання:

- виконання завдань під час семінарського заняття PH 1.1, PH 1.2, PH 2.1, PH 2.2, PH 4.1
- застосування методу парних порівнянь, ранжування, присудження балів твердженням PH 2.1, PH 2.2
- розробка, застосування і презентація проекту дослідження PH 3.1, PH 4.1

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самост. роб.
1	Поняття та сутність методів експертних оцінок. Роль експертних оцінок.	4	4	8
2	Методи отримання експертних оцінок.	4	4	8
3	Основні стадії дослідження на основі методів експертних оцінок	2	4	4
4	Процедура відбору експертів	2	2	6
5	Процедура збору та аналізу експертних думок.	2	2	4
6	Сучасна теорія вимірювання та експертні оцінки	4	4	8
7	Методи обробки експертних оцінок: методи парних порівнянь, ранги і бали.	4	6	6
8	Узгодженість експертів	2	4	8
9	Математичні методи аналізу експертних оцінок	2	4	8
	Разом	26	34	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Семінари – 34 год.

Самостійна робота - 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Білоус Т. М. Соціальна експертиза: сфера застосування та особливості відбору експертів / Т. М. Білоус // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. - 2015. - № 3(1). - С. 94-101.
2. Головаха, Е. И., Панина, Н. В. Потенциал протеста украинского общества / Головаха, Е. И., Панина, Н. В. // Социологические исследования. - 1999. - № 10, 31-40.
3. Ковальська С.В. Використання методу експертного опитування у процедурі адаптації індексу статусної характеристики Уорнера / Ковальська С.В. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - 2018. - № 1(9). - с. 50-55.
4. Кузьменко Т.В. Экспертный опрос как основа принятия управленческих решений // Социологический альманах. - 2017. - № 5. С. 434-443.
5. Теория и практика экспертных методов: монография / В.Б. Коробов; под ред. Б.И. Кочурова. — М.: ИНФРА-М, 2019. — 279 с.
6. Экспертные оценки в социологических исследованиях / За ред. С.Б. Крымского, Б.Б. Жилин, В.И. Панинго и др. - К: Наук.думка, 1990. - с. 11-76.
7. Экспертные оценки: Учебное пособие / За ред. А. И. Орлова. -М: ИВСТЭ, 2002. - 52-98 с.
8. Maestas, C Expert surveys as a measurement tool: Challenges and new frontiers. In: Atkeson, LR, Alvarez, RM (eds) The Oxford Handbook of Polling and Survey Methods. New York: Oxford University Press, 2016. pp.583-608.

Додаткова:

1. Лазарфельд П.Ф. Измерение в социологии // Американская социология: Перспективы, проблемы, методы / Под ред. Г.В. Осипова. М.: «Прогресс», 1972. - С. 134 - 149.
2. Панина Н.В. Избранные труды по социологии : в трех томах. - Том 1. Вопросы теории, методологии, технологии социологического исследования и профессиональной этики / Сост. И ред. Е.И. Головаха. - К.: Институт социологии НАН Украины, 2012. - 472 с.
3. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования: Учебное пособие. - 3-е изд. - М.: Омега-Л, 2007. - 568 с.